

Lekce 32

Gramatická látka

Konjugace: Sloveso *τίθημι* a jeho kompozita

Odkaz na gramatiku

§§ 312-317, §§ 308-309

1. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις οἱ γονεῖς τοῦνομα περιτιθέασι, τῷ δὲ Ἡρακλεῖ μόνῳ ἡ ἀρετὴ τὴν προσηγορίαν¹ ἔθετο. (Diod. 4, 10)

2. Sókratés odváděl své přátele od toho, aby se přejídali:

Ἄρα τῶν συνερχομένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ὁ μὲν μικρὸν ὄψον², ὁ δὲ πολὺ φέροι, ἐκέλευεν ὁ Σωκράτης τὸν παῖδα³ τὸ μικρὸν ἢ εἰς τὸ κοινὸν τιθέναι ἢ διανέμειν⁴ ἐκάστῳ τὸ μέρος. ὁ οὖν τὸ πολὺ φέρων ἠσχύνετο τό τε μὴ κοινωνεῖν τοῦ εἰς τὸ κοινὸν τιθεμένου καὶ τὸ μὴ ἀντιτιθέναι τὸ ἑαυτοῦ· ἐτίθει οὖν καὶ τὸ ἑαυτοῦ εἰς τὸ κοινόν· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν πλέον εἶχεν τοῦ μικρὸν φερομένου, ἐπαύετο πολλοῦ ὄψωνῶν⁵. (Xen. Mem. 3, 14, 1)

3. Ὀδοιπόρος πολλὴν ὁδὸν ἀνύων⁶ ἠῤῥατο, ὧν ἂν εὐρῆ, τὸ ἥμισυ τῷ Ἑρμῇ ἀναθήσειν· περιτυχῶν⁷ δὲ πῆρα μεστῇ φοινίκων⁸ καὶ ἀμυγδάλων⁹ καὶ ταύτην ἀνελόμενος ἐκείνους μὲν ἔφαγε, τὰ δὲ τῶν φοινίκων ὀστά¹⁰ καὶ τὰ τῶν ἀμυγδάλων κελύφη¹¹ ἐπίτινος ἀνέθηκε βωμοῦ εἰπών· «Ἀπέχεις¹², ὦ Ἑρμῆ, τὴν εὐχὴν· καὶ γὰρ τὰ ἐντός, ὧν ἠῤῥον, καὶ τὰ ἐκτός πρὸς σὲ διανενέμημαι¹³». (Aesop. Corp. 188 <I—III>; Halm 315; Ch. 261)

4. Xenofón o Lykúrgovi:

Λυκοῦργον μέντοι τὸν θέντα τοῖς Λακεδαιμονίοις τοὺς νόμους, οἷς πειθόμενοι ἠὺδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω καὶ εἰς τὰ ἔσχατα¹⁴ σοφὸν ἡγοῦμαι. (Xen. Lac. Pol. 1,2)

5. Γέρων ποτὲ ζύλα κόψας καὶ ταῦτα φέρων πολλὴν ὁδὸν ἐβάδιζε. διὰ δὲ τὸν κόπον¹⁵ τῆς ὁδοῦ ἀποθέμενος τὸ φορτίον τὸν θάνατον ἐπεκαλεῖτο¹⁶. τοῦ δὲ θανάτου φανέντος

¹ ἡ προσηγορία `jméno, titul`

² τὸ ὄψον zde `maso (kus masa)`

³ ὁ παῖς zde `otrok, sluha`

⁴ διανέμω `rozdělit, přidělit`

⁵ πολλοῦ ὄψωνῶ, -εῖν `vydat mnoho peněz za maso`

⁶ ὁδὸν ἀνύω `konat cestu`

⁷ περιτυχῶν (dat.) `(na něco) narazit`

⁸ ὁ φοῖνιξ, -κος `datle`

⁹ τὸ ἀμύγδαλον `mandle`

¹⁰ τὸ ὀστοῦν `pecka`

¹¹ τὸ κέλυφος `slupka, skořápka`

¹² ἀπέχω zde `přijmout`

¹³ διανενέμημαι perf. k διανέμομαι (srovnejte poznámku č. 4)

¹⁴ εἰς τὰ ἔσχατα `zcela, zdalka, nejnvýše`, zde jako adverbium k: σοφός

¹⁵ ὁ κόπος `námaha`

¹⁶ ἐπικαλῶ, -εῖν `přivolávat`

καὶ πυθομένου, δι' ἣν αἰτίαν αὐτὸν ἐπεκαλεῖτο, ἔφη· «Ἴνα τὸ φορτίον τοῦτο ἄρα εἰπιθῆς μοι.» (Aesop. Corp. 60, III; Halm 90; Ch. 78)

6. Ὁ μὴ κατέθου, φησὶν νόμος Ἑλληνικός, μὴ λάμβανε. (Ail. Var. H. 3, 46)

7. Λέων καὶ ἄρκτος ἐλάφου νεβρὸν¹⁷ εὐρόντες περὶ τούτου ἐμάχοντο. δεινῶς δὲ ὑπ' ἀλλήλων¹⁸ διατεθέντες ἐπειδὴ ἐσκοτώθησαν¹⁹, ἡμιθανεῖς²⁰ ἔκειντο. ἀλώπηξ δὲ παρερχομένη, ὡς ἐθεάσατο τοὺς μὲν πεπτωκότας, τὸν δὲ νεβρὸν ἐν μέσῳ κείμενον, εἰσελθοῦσα διὰ μέσου αὐτῶν καὶ ἀρπάσασα φεύγουσα ᾤχετο. οἱ δὲ εἶπον· «Ἄθλιοι ἡμεῖς, ὅτι δι' ἀλώπεκα ἐμοχθοῦμεν²¹.» (Aesop. Corp. 152; Halm 247; Ch. 201)

Slovní zásoba

1. οἱ γονεῖς, -έων τίθημι, θήσω, ἔθηκα, τέθηκα, κείμαι, ἐτέθη περιτίθημι (τί τιμι)	rodiče klást, stavět, pokládat klást okolo, vkládat něco na někoho	parentes ponere, collocare circumponere
2. κοινωνῶ, -εῖν, -ήσω, -ησα, -ηκα, —, — (gen.) ἀντιτίθημι (τί τινος)	mít podíl, podílet se na něčem klást, dávat něco místo něčeho	commune alqd habere contraponere
3. ἀνατίθημι ὁ βωμός, -οῦ ἡ εὐχή, -ῆς ἐκτός (adv.)	klást za oběť, zasvěcovat oltář slib venku	consacrare ara, altarium votum extra
4. εὐδαιμονῶ, -εῖν, -ήσω, -ησα, -ηκα, —, — ἔσχατος, -η, -ον ἡγοῦμαι, -εἶσθαι, -ήσομαι, -ησάμην, -ημαι, -ήθη	být šťasten krajní, nejvyšší pokládat za, uznávat	felix esse extremus, ultimus putare alqm alqd
5. ἀποτίθημι ἀποτίθεμαι αἶρω, ἀρῶ, ἤρα, ἤρακα, ἤρμαι, ἤρθη ἐπιτίθημι	odložit odložit si, složit zvednout nalozit něco na někoho	deponere, reponere deponere tollere imponere alicui alqd
6. κατατίθημι κατατίθεμαι	složit pro sebe odložit, ukládat si	deponere deponere

¹⁷ ὁ (ἡ) νεβρός `kolouch`

¹⁸ ὑπ' ἀλλήλων `navzájem`

¹⁹ σκοτῶ, -οῦν `zatmít, oslepit`, pas.: `být v mdlobách (mít tmou před očima)`

²⁰ ἡμιθανής odvodte ze slov: ἡμισυς + ἀποθνῆσκω

²¹ μοχθῶ, -εῖν `trápit se, plahočit se`

7. διατίθημι

nějak s někým zacházet, na- umponere
kládat

Cvičení

1.

a) Od kořene *δο-* slovesa *δίδωμι* je tvořeno substantivum *ἡ δόσις* (předání, dar). Vytvořte odpovídající substantivum k *τίθημι*.

b) Vložte etymologii slov:

• teze • hypotéza • syntéza • syntetický • antiteze • metateze • protéza • apotéka • epite-
ton • téma • dóza • dózovat • parazit • hypnóza.

2. V lekci 32, 3 naleznete: *τὰ ἐντός* `nitro'. Přeložte odpovídajícím způsobem:

• *τὰ ἐκτός* • *οἱ τότε* • *οἱ πάλαι* • *ὁ νῦν* (sc. *χρόνος*) • *τὰ τῶν Ἑλλήνων* • *οἱ ἐν τῇ πό-
λει* • *οἱ ἀμφὶ Σωκράτην* • *τὸ ἑαυτοῦ* • *τὰ ἑαυτοῦ πράττειν* • *οἱ ἐπὶ* (v době, během)
τῶν τριάκοντα (třicet tyranů) • *οἱ ἐφ' ἡμῶν*.

3. *ὁδοιπόρος* (poutník) *τις ἠῦξάτο, ὧν ἂν εὔρη, τὸ ἡμῖσι τῷ Ἑρμῇ ἀναθήσειν* (lekce 32, 3).

a) Přeložte větu a vložte, proč stojí vztažné zájmeno v gen. pl.

b) Tento jev se nazývá *attractio relativi*. Přeložte se zřetelem k tomuto pravidlu následující konstrukce:

• *πολλοὶ ἄνθρωποι, ὧν εἶχον, ἀπέτυχον* (*ἀποτυγχάνω* *τινός* `něco ztratit'). • *εὐγνώμων*
(*chytrý, rozumný*) *ἐστὶν ὁ μὴ λυπούμενος, ἐφ' οἷς μὴ ἔχει, ἀλλὰ χαίρων, ἐφ' οἷς ἔχει*. •
Ζήνων πρὸς τὸν πλείω λαλεῖν (*mluvit, žvanit*) *θέλοντα ἢ ἀκούειν* «*Νεανίσκε*», *εἶπεν,*
«*ἡ φύσις ὑμῖν γλῶτταν μὲν μίαν, δύο δὲ ὄτα* (*τὸ οὖς, ὠτός* `ucho') *παρέσχεν, ἵνα*
διπλασίονα (*διπλασίων* `dvojitý, dvojnásobný'), *ὧν λέγομεν, ἀκούωμεν.*»

4. Určete 1. sg. ind. prez. následujících sloves:

• *διεφθάρθαι* • *ἐστάλη* • *πέφηνας* • *δαρέντα* • *φανθει̅μεν* • *μανῶσιν* • *φανῆναι* •
ἐτμήθη.

5. Opakujte:

• *ὁ δαίμων* • *δαιμόνιος* • *εὐδαίμων* • *ἡ εὐδαιμονία* • *εὐδαιμονέω*.